
функціонування системи Територій ПЗФ, що передбачає, зокрема, звільнення заповідників від оподаткування (плати за природні ресурси тощо); впровадити єдиний порядок формування Державного бюджету щодо виділення коштів на збереження та розвиток ПЗФ України [2].

Література:

1. Андрієнко Т. Л., Ткаченко В. С., Онищенко В. А. Судинні рослини Червоної книги України та Європейського червоного списку в заповідниках України . *Укр. ботан. журн.* 1998. 55, № 3. С. 311– 315.
2. Бобровський Анатолій Леонідович. Екологічна оцінка та екологічна експертиза: підручник: для студ. ВНЗ. Рівне: Зень, 2015. 525 с.
3. Дылис Н. В. Основы биоценологии. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. 152 с.
4. Емельянов И. Г. Разнообразие и его роль в функциональной устойчивости и эволюции экосистемы . К.: Б.И., 1999. 168 с.
5. Одум Ю. Екологія: в 2 т. М.: Мир, 1986. Т. 2. 376 с.
6. Раритетний фітогенофонд західних регіонів України (созологічна оцінка й наукові засади охорони) / Стойко С. М., Яценко П. Т., Кагало О. О. та ін. Львів: Ліга-Прес, 2004. 232 с.
7. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування. Одеса: ОДЕКУ, 2002. 226с.
8. Falińska K. Ekologia roślin. Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1997. 454 s.
9. WWF. 2018. Звіт “Жива планета” – 2018: Прагнути більшого”. Гротен М. і Алмонд Р. Е. А. (ред.). WWF, Гланд, Швейцарія.

НОВИЦЬКА С.Р., к.геогр. н., викладач

**РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ
МАРШРУТІВ ПЕРСПЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО
ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ “МАЛОПОЛІСЬКИЙ”**

Розвиток туризму сприяє зростанню економіки, створенню нових робочих місць, підготовці кваліфікованих кадрів, збереженню екологічної рівноваги, підвищенню екологічної свідомості громадян, сталому розвитку місцевої громади. Ці особливості роблять його актуальним і перспективним для Тернопільської області, особливо в умовах сучасної соціально-економічної кризи, коли в області не працюють великі підприємства, сповільнилось будівництво, більшість населення проживає в селах, у громадян значно знизилась платоспроможність і люди обирають відпочинок у своєму регіоні, який не вимагає значних фінансових затрат. Природні парки виступають центром туристичної діяльності. А основною формою реалізації туризму та рекреації є туристичний маршрут – попередньо намічений суб'єктом туристичної діяльності шлях подорожі (екскурсії, прогулянки, походу), що характеризується визначеним порядком пересування туристів через географічні пункти та обумовлений програмою подорожі й програмою перебування [7].

Метою даного дослідження є вивчення ресурсних можливостей створення туристичних маршрутів в межах перспективного регіонального ландшафтного парку (РЛП) “Малополіський”.

Протяжність проєктованого РЛП “Малополіський” складає 4,5 км з півночі на південь і 10 км із заходу на схід, проєктована площа парку – близько 4600 га обмежена населеними пунктами Великі Бережці, Малі Бережці, Іква, Сапанів, Хотівка, Града, Кімнатка. Підрахунки максимального рекреаційного навантаження проводилися за методикою, [5] по типах ландшафту для РЛП “Малополіський” складає для паркового – 15,1 люд./день/га; для лісового – 7,6 люд./день/га; для нелісового – 5,6 люд./день/га. Потенційна рекреаційна ємність РЛП по сезонах: зима – 20,3 тис. люд., літо – 32,7 тис. люд.

Створення РЛП “Малополіський” зможе забезпечити значну різноманітність циклів екотуристичних занять: пізнавальних (ознайомлення з культурно-історичними,

етнографічними і природними об'єктами території), розважальних (рибальство, збирання грибів, горіхів, ягід, лікарських рослин, прогулянки на човнах), оздоровчих (плавання в водоймах, фізична праця), зміна вражень та постійний контакт з природою у поєднанні з низькими фінансовими витратами.

Територія парку розташована у північно-західній частині Тернопільської області у межах Кременецько-Дубнівської денудаційної рівнини. Поверхня рівна, слабо розчленована. Трапляються еолові форми рельєфу. Найпоширеніші гірські породи, що виходять на поверхню – верхньо-крейдові мергелі й антропогенові дрібнозернисті піски. Поширені піщані рівнини, вкриті сосновими лісами, останцеві горби, в долинах річок – болота.

Клімат помірно-континентальний. Теплий період року із середньодобовими температурами вище 0⁰C становить 253-261 день, а період з температурами вище +15⁰ C – 100 – 103 дні. Сума активних температур вище +10⁰C тут становить 2450-2500⁰C. Через велику залісненість і заболоченість територія парку характеризується значною річною сумою опадів – близько 650 - 600 мм. Кліматичні умови в цілому сприятливі для проведення короткотривалого пізнавального відпочинку, коротко- і довготривалого спортивного відпочинку, короткотривалого оздоровчого відпочинку.

Гідрографічна мережа представлена р. Іква і її допливом р. Вирля, і ставками в сс. Великі Бережці (3 ставки, площа водного дзеркала – 18,6 га), Малі Бережці (25 га), Кімнатка (12,5 га), Іква. Ставки мають піщані береги і піщане дно і є сприятливими для пляжно-купальної рекреації, та любительської рекреації (рибної ловлі) [6].

Рослинність представлена дубово-сосновими лісами. У їхньому підліску ростуть крушина, ліщина, калина. Ці ліси характеризуються значною іонізуючою здатністю і високою фітонцидністю, що робить їх придатними для лікувальних видів рекреаційної діяльності.

В тваринному світі переважають в основному лісові види: заєць-русак, лисиця, тхір темний, дикий кабан, куниця, козуля

європейська, їжак, вовк. З птахів: тетерев, рябчик, горлиця, канюк, лелека білий, дятел.

Заповідна зона об'єднує території природно-заповідних категорій (заказників, пам'яток природи тощо), а також природні комплекси, що мало трансформовані антропогенними чинниками з рідкісними видами та угрупованнями. Основу заповідної зони проектного РЛП будуть складати загальнозоологічний заказник місцевого значення "Воронуха" і гідрологічний заказник місцевого значення Малобережецький загальною площею 596,5 га, що складає 16,5 % від площі РЛП. Перелік об'єктів природно-заповідного фонду, що складатимуть заповідну зону РЛП "Малополіський" представлений у табл. 1.

Саме зона регульованої рекреації включатиме туристичні маршрути постійних екскурсій на території парку, і охоплюватиме більше 60 % площі парку. У лісах цього РЛП багато грибів, лісових ягід, лікарських рослин. В ставках водиться щука, короп, карась, окунь, що активно використовується рибалками як місцевими, так і приїжджими. Навколо ставків в с. Великі Бережці територія облаштована для пляжно-купальної рекреації, що збільшує її рекреаційну ємність (рис. 1). Туриста в маршруті можуть привабити також ландшафти старовинних садиб, монастирів тощо, адже тур включає в себе ознайомлення не лише з красою природних об'єктів, але й з різноманітністю культур, релігій.

Пропонується створити **релігійно-паломницький** туристичний маршрут по РЛП "Малополіський" і околицях: с. *Великі Бережці* (гора Божа з печерами-келіями, цілюще джерело; меморіальний музей вченого-зоолога О. Неприцького-Грановського) – м. *Почаїв* (Свято-Успенська лавра (XVI – XVII ст), відбиток стопи Божої Матері, цілюще джерело, Чудотворна ікона Почаївської Божої Матері, мощі преподобного Іова, Свято-Духівський монастир (1597 р). Найвидатніші споруди: Свято-Успенський собор (1771-1783 рр), Троїцький собор (1906-1912 рр), келії (1771-1780 рр), архієрейський будинок (1825 р), дзвіниця (1861-1871 рр), надбрамний корпус (1835 р), Почаївський ботанічний сад лікарських рослин) – с. *Старий Почаїв* (церква Покрови Божої Матері (1643 р)) –с. *Підкамінь*

Львівської області (Вознесенський костел (1612 – 1695 рр), капличка Параскеви П'ятниці (1739 – 1741 рр), монастир “Походження Дерева Хреста Господнього”) – *м. Кременець* (руїни замку на г. Бона (IX – XVI ст.), ансамбль колегіуму (1731 – 1743 рр), Костел Св. Ігнатія Лойоли (1731 – 1743 рр), північний і південний навчальні корпуси (1743 р), парк (1809 р), Францисканський монастир (1636 р), собор Св. Миколи (1636 – 1832 рр), келії (XVIII ст.), будинок-музей Ю.Словацького (XVIII ст.), дерев'яний житловий будинок (XVIII ст.), два житлові будинки – Бизнята (XVIII ст), Богоявленський монастир, костел і корпус келій (1760 р), - Кременецький ботанічний сад) – *с. Онішківці Рівненської області* (Скит, джерела, озеро Святої Анни) – *с. Великі Бережці*.

Таблиця 1

Перелік об'єктів природно-заповідного фонду, що складатимуть заповідну зону РЛП “Малополіський”

Назва об'єкту	Площа, га	Категорія, тип заповідності	Розташування	Коротка характеристика
Малобережцький	59,5	Гідрологічний заказник місцевого значення	с.Малі Бережці	Ділянка заплави р. Іква.
Воронуха	537 га, (а всього 4814 га, включаючи сільськогосподарські угіддя Гаївської сільради).	Загальнозоологічний заказник місцевого значення	Кременецьке л-во, кв. 26-35, с. Гаї,	Лісове урочище «Воронуха» є місцем проживання та відтворення чисельності мисливської фауни: заєць русак, білка звичайна, лисиця звичайна, куниця лісова, свиня дика, козуля звичайна, сіра куріпка, а також борсук звичайний (вид, занесений до Червоної книги України).

Рис. 1. Ставок з пляжем у с. Великі Бережці.

Зона стаціонарної рекреації виділяється в найбільш привабливих для тривалого відпочинку місцях з метою створення там готелів, мотелів, кемпінгів та інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку. В межах перспективного РЛП цю зону пропонується виділити в с. Великі Бережці, де буде розміщуватися адміністрація парку і на базі гостинних садиб.

Господарська зона. До неї відносяться освоєні території на яких ведеться традиційне господарство.

Наймасовішими відвідувачами парку є насамперед жителі сс. Великі Бережці, Малі Бережці, Кімнатка, Града, Іква, Хотівка, Сапанів, м. Кременець, м. Почаїв. В зоні безпосередньої доступності РЛП проживає близько 3,5 тис. населення, ще декілька тисяч відвідувачів представлені жителями м. Тернопіль та автотуристами з інших населених пунктів.

РЛП “Малополіський” знаходиться на відстані усього 12 кілометрів від м. Кременець і 81 км від м. Тернопіль. По

території парку проходить автомобільний шлях Града – Великі Бережці - Іква, по південній межі парку проходить автодорога регіонального значення Острог – Кременець - Почаїв, а східніше від парку – автодорога міжнародного значення Доманово-Ковель-Чернівці, курсують численні пасажирські автобуси, що свідчить про високу транспортну доступність даної території.

Висновок. *Впровадження туристичних маршрутів в межах перспективного РЛП “Малополіський” сприятиме задоволенню потреб спілкуватися з природою; знайомитись з місцевими звичаями і культурою; запобіганню негативного впливу на природу і культуру; значному зменшенню негативних наслідків екологічного і соціо-культурного характеру, підтримці екологічної стійкості середовища; екологічній освіті; зростанню туристичних потоків і інвестиційної привабливості місцевості.*

Література:

1. Васильев Ю.С. Использование водоёмов и рек в целях рекреации / Ю.С. Васильев, В.А. Кукушкин – Л.: Гидрометеиздат, 1988. – 230 с.
2. Герасимов И.П. Национальные парки как форма использования и организации территории для отдыха и туризма / И.П. Герасимов, В.С. Преображенский // Изв. АН СССР. Серия География.- 1979. - №5 – С. 32-35.
3. Гетьман В. Рекреаційна діяльність в регіональних ландшафтних парках України / В. Гетьман // Географія та основи економіки в школі. –2004. - № 1. – С. 35-41.
4. Куценко В. Стратегія формування високотехнологічного туристського комплексу України /В. Куценко // Краєзнавство. Географія. Туризм. № 12(593), березень, 2009. – С. 6-7.
5. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження на природні комплекси та об’єкти у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом / Техн. ред. І.В. Соломаха. – К.: В-во Укр. фітосоціологічного центру, 2006. – 51 с.
6. Свинко Й.М. Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан / Й.М. Свинко. – Тернопіль: І зчальна книга – Богдан, 2007. – 192 с.

-
7. Словник рекреаційних термінів / укладач С.С. Беляєва. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 184 с.

КАПЛУН І.Г., викладач

АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ЕКОЛОГІВ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

У період ринкової трансформації економіки та збільшення попиту на послуги із здобуття освіти відбулося знецінення традицій практичної підготовки здобувачів освіти. Чимало організацій відмовились працювати із студентами, посиляючись на збереження комерційної таємниці або складні конкурентні обставини. Внаслідок корпоратизації та приватизації держава втратила більшість важелів адміністративного впливу на підприємства, які давали змогу розглядати практичну підготовку студентів у позаекономічній площині. Податкові та інші ринкові преференції не набули сталості і після впровадження швидко скасовуються з міркувань бюджетної консолідації та запобігання корупції.

Трансформаційні процеси, пов'язані з європейською інтеграцією, позитивні результати реформ, підвищення конкурентоспроможності економіки передбачають створення відповідної національної системи освіти та підготовки кадрів. Важливим є створення умов для поєднання роботи з навчанням як у форматі здобуття освіти за вечірньою або заочною формою навчання, так і у форматі практичної підготовки здобувачів вищої освіти денної форми навчання та здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти на робочих місцях. У Законі України «Про освіту» передбачено, що особа має право здобути освіту в різних формах або поєднувати їх, та визначено такі основні форми здобуття освіти: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна